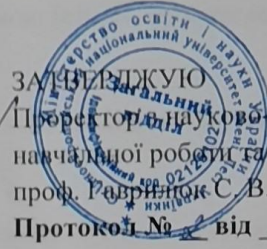

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
Східноєвропейський національний університет імені Лесі Українки
Кафедра нової та повітньої історії України

ЗАТВЕРДЖУЮ
Проректор науково-педагогічної і
навчальної роботи та рекрутації
проф. Гаврилюк С. В. *[Signature]*
Протокол № 2 від 16.10. 2019 р.

ПРОГРАМА
вибіркової навчальної дисципліни

Організація краєзнавчої роботи учнів

підготовки бакалавра

спеціальності: 014 Середня освіта (Історія)

освітньої програми: Історія, правознавство

Луцьк – 2019

Програма навчальної дисципліни «ОРГАНІЗАЦІЯ КРАЄЗНАВЧОЇ РОБОТИ УЧНІВ» підготовки бакалавра, галузі знань 01 Освіта / Педагогіка, спеціальності 014 Середня освіта (Історія), за освітньої програмою Історія, правознавство.

Розробник: Понедельник Лариса Анатоліївна, кандидат історичних наук

Рецензент: Шабала Ярослав Миколайович, професор, доктор історичних наук

Програма навчальної дисципліни затверджена на засіданні кафедри нової та новітньої історії України

протокол № 1 від 27 серпня 2019 р.

Завідувач кафедри: (В. К. Баран)

Програма навчальної дисципліни схвалена науково-методичною комісією факультету історії, політології та національної безпеки

протокол № 1 від 9 жовтня 2019 р.

Голова науково-методичної комісії факультету (А. Г. Шваб)

Програма навчальної дисципліни схвалена науково-методичною радою Східноєвропейського національного університету імені Лесі Українки

1. ОПИС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Найменування показників	Галузь знань, спеціальність, освітня програма, освітній ступінь	Характеристика навчальної дисципліни
Денна форма навчання	Галузь знань: 01 Освіта / Педагогіка; Спеціальність: 014 Середня освіта (Історія); Освітня програма: Історія, правознавство; Освітній ступінь: бакалавр	Вибіркова
Кількість годин/кредитів 120/4		Рік навчання четвертий
		Семестр сьомий
ІНДЗ: є		Лекції 20 год.
		Практичні (семінарські) 16 год.
		Самостійна робота 76 год.
	Консультації 8 год.	
	Форма контролю: залік	

2. АНОТАЦІЯ КУРСУ:

Курс «Організація краєзнавчої роботи учнів» у новому етапі розвитку українського суспільства вимагає вирішення сучасною школою невідкладних завдань. У провідних нормативних документах держави чітко простежується спрямованість на виховання в підростаючого покоління національної самосвідомості, поваги до історії та традицій свого народу, формування громадянської позиції. Важливу роль у реалізації цих завдань покликане здійснити краєзнавство, яке забезпечує зв'язок процесу навчання і виховання учнів з особливостями народної культури та навколишнього середовища, сприяє консолідації української молоді, формуванню в неї патріотичних почуттів та переконання про єдність українських земель. Тому до навчальної діяльності школярів вводяться окремі краєзнавчі курси, спрямовані на всебічне вивчення «малої» батьківщини. Зростає роль краєзнавства і в процесі підготовки майбутніх учителів. У «Концепції краєзнавчої освіти та виховання» вказується, що в навчальних закладах України підготовка фахівців-краєзнавців здійснюється завдяки запровадженню краєзнавчих циклів дисциплін, уведення в навчальний процес спеціальних курсів або окремих краєзнавчих тем.

3. КОМПЕТЕНЦІЇ

До кінця навчання студенти будуть компетентними у таких питаннях:

– виховання патріотизму, любові до життя, гуманного ставлення до всього, що нас оточує;

– усвідомлення того, що історія – це історія людей. Коріння людини в історії і традиціях своєї сім'ї, свого народу, в минулому рідного краю. Історія рідного краю розповідає про людей, які живуть поруч або про родичів. А раз ти пов'язаний з цими людьми місцем проживання, ти - частина історії краю, частина історії країни;

- формування найважливіших духовно-моральних і соціальних цінностей, а також громадянської активності;
- виховання в учнів почуття поваги до справ і звершень наших сучасників, гордість за успіхи і досягнення земляків;
- вивчення історії рідного краю і сприяння формуванню пізнавального інтересу до процесу навчання;
- збір інформації, і критичний підхід підходити до сучасної історії, висловлювання різних точок зору, показ різних сторін проблеми, і відповідальність за науковість і правильність інформації.

4. ІНФОРМАЦІЙНИЙ ОБСЯГ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Назви змістових модулів і тем	Лек.	Практ.	Сам. роб.	Конс.
Змістовий модуль 1.				
Тема 1. Зміст краєзнавчої роботи в школі.	2		6	
Тема 2. Фундатори національного краєзнавства.	2	2	7	
Тема 3. Історія шкільного краєзнавства в Україні.	2	2	6	
Тема 4. Шкільний краєзнавчий музей.	2	2	6	2
Тема 5. Стаціонарні форми краєзнавчої роботи. Краєзнавчий гурток в школі.	2	2	6	1
Тема 6. Педагогічні аспекти краєзнавчої діяльності в школах та позашкільних закладах.	2		6	2
Тема 7. Туристична карта: мета створення, зміст легенди туристичної карти.	2		6	1
Тема 8. Організація і методика проведення краєзнавчих екскурсій.	2	2	6	1
Тема 9. Фортеці, замки і монастирі як краєзнавчо-туристичні об'єкти.	2	2	6	
Тема 10. Туристсько-краєзнавчі можливості Волині.	2	2	6	1
Тема 11. Охорона природи - справа всіх людей планети.	2	2	6	
Всього	22	8	67	8

5. ЗАВДАННЯ ДЛЯ САМОСТІЙНОГО ОПРАЦЮВАННЯ

Самостійна робота передбачає опрацювання теоретичних основ лекційного матеріалу по кожній темі та навчальної літератури з переліку рекомендованої викладачем літератури відповідно до структури навчальної дисципліни, збір інформації зі списку завдань для самостійного опрацювання (перелік нижче). Загалом, на самостійну роботу виділено 76 годин.

Завдання для самостійного опрацювання:

1. Розкрити зміст краєзнавчо-туристичної роботи в школі. Які її основні функції та принципи?
2. Укажіть основні методи краєзнавчих досліджень з географії.
3. Які форми краєзнавчо-туристичної роботи Вам відомі?
4. Які форми краєзнавчої роботи належать до групи стаціонарних.
5. Періодизація національного краєзнавства.
6. Перші краєзнавчі відомості стародавніх людей.
7. Видатні постаті українського краєзнавства.
8. Що вивчає краєзнавство?
9. Назвіть основні етапи розвитку краєзнавства в Україні.
10. Складіть життєпис видатних постатей українського краєзнавства.
11. Яка сфера дослідження історичного краєзнавства?
12. Що є об'єктом вивчення географічного краєзнавства?
13. Що вивчає туристичне краєзнавство?
14. Який взаємозв'язок існує між краєзнавством і туризмом?
15. Зародження шкільного краєзнавства в Україні.
16. Становлення і розвиток шкільного краєзнавства у ХХ столітті.
17. Відродження краєзнавства в системі шкільної освіти у період незалежності України.
18. Роль молодіжних товариств у розвитку краєзнавства та туризму в Україні.
19. В який історичний період на території України зародилося шкільне краєзнавство?
20. Які українські педагоги підкреслювали унікальне значення краєзнавчого принципу для навчання і виховання учнів?
21. Укажіть, який внесок у розвиток краєзнавчої освіти у першій половині ХХ ст. зробили С.Рудницький, О.Степанів, В.Гериневич, К.Дубняк?
22. Як розвивалося шкільне краєзнавство в нашій країні у другій половині ХХ ст. ? Які вчені працювали у цей період над розробкою методики краєзнавчих досліджень?
23. Яка роль молодіжних, товариств у розвитку краєзнавчої просвіти.
24. Зародження туристичної картографії.
25. Поняття «масштаб», «карта».
26. Класифікація туристичних карт.
27. Зміст легенди туристичної карти.
28. Зміст, ознаки і функції краєзнавчої екскурсії.
29. Класифікація і тематика екскурсій.
30. Методика організації і проведення краєзнавчих екскурсій для школярів різних вікових категорій.

6. ІНДИВІДУАЛЬНЕ НАВЧАЛЬНО-ДОСЛІДНЕ ЗАВДАННЯ

Індивідуальне-навчально-дослідне завдання по курсу включає підготовку наукового дослідження на тему : «Видатні особи Волині», що буде оцінене максимально в 10 балів.

7. РОЗПОДІЛ БАЛІВ ТА КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ

Поточний контроль (мак - 40 балів)		Модульний контроль (мак - 60 балів)		Підготовка ІНДЗ	Загальна кількість балів
Модуль 1		Модуль 2			
Змістовий модуль 1	Змістовий модуль 2	МКР 1	МКР 2		
12 балів як середне арифм. + 3 балів за активність	12 балів як середне арифм. + 3 балів за активність	30	30	10	100

До поточної модульної оцінки додаються бали за активну навчальну діяльність протягом семестру:

- 3 балів додаються, якщо на 75% практичних занять студент отримав позитивну оцінку або доповнення;

Шкала оцінювання

Оцінка в балах за всі види навчальної діяльності	Оцінка	
	для екзамену	для заліку
90 – 100	Відмінно	Зараховано
82 – 89	Дуже добре	
75 - 81	Добре	
67 -74	Задовільно	
60 - 66	Достатньо	
1 – 59	Незадовільно	Незараховано (з можливістю повторного складання)

Критерії оцінювання навчальних досягнень студентів на практичних заняттях

Рівні навчальних досягнень	Оцінка в балах (за 12-бальною шкалою)	Критерії оцінювання
Початковий (понятійний)	1	Студент володіє навчальним матеріалом на рівні засвоєння окремих термінів, фактів без зв'язку між ними; відповідає на запитання, які потребують відповіді «так» чи «ні»
	2	Студент мало усвідомлює мету навчально-пізнавальної діяльності, робить спробу знайти способи дій, розповісти суть заданого, проте відповідає лише за допомогою викладача на рівні «так» чи «ні», може самостійно знайти в підручнику

		Відповідь
	3	Студент намагається аналізувати на основі побутових знань і навичок; виявляє окремі властивості, спроби виконання вправ, дій репродуктивного характеру, за допомогою викладача робить прості розрахунки за готовим алгоритмом
Середній (репродуктивний)	4	Студент володіє початковими знаннями, знає близько половини навчального матеріалу, здатний відтворити його відповідно до тексту підручника або пояснень викладача, провести за зразком економічні розрахунки; слабо орієнтується у поняттях, визначеннях, самостійне опрацювання навчального матеріалу викликає значні труднощі
	5	Студент знає більше половини навчального матеріалу, розуміє сутність предмета, може дати визначення економічних понять, категорій, однак із помилками, впевнено працювати з підручником, самостійно оволодіти частиною навчального матеріалу; робить прості розрахунки за алгоритмом, але висновки не логічні, не послідовні
	6	Студент розуміє основні положення навчального матеріалу, може поверхово аналізувати події, економічні ситуації, робить певні висновки; відповідь може бути правильною, проте недостатньо осмисленою, самостійно відтворює більшу частину матеріалу; вміє застосовувати знання під час розв'язування розрахункових завдань за алгоритмом, користуватися додатковими джерелами
Достатній (алгоритмічно-дієвий)	7	Студент правильно і логічно відтворює навчальний матеріал, розуміє основоположні теорії і факти, встановлює причинно-наслідкові зв'язки між ними, вміє наводити свої власні приклади на підтвердження певних думок, застосовувати теоретичні знання у стандартних ситуаціях; за допомогою викладача може скласти план реферату, виконати його і правильно оформити, самостійно користуватися додатковими джерелами, правильно використовувати термінологію, скласти прості таблиці, схеми
	8	Знання студента досить повні, він вільно застосовує вивчений матеріал у стандартних ситуаціях, логічно висвітлює суспільні події в державі і за рубежом, вміє аналізувати, робити висновки до економічних розрахунків; відповідь його повна, логічна, обґрунтована, однак із деякими неточностями; вміє самостійно працювати, може підготувати реферат і захистити його положення
	9	Студент вільно володіє вивченим матеріалом, застосовує економічні знання у дещо змінених ситуаціях, вміє аналізувати і систематизувати інформацію, робить аналітичні висновки, використовує загальновідомі докази у власній аргументації, чітко тлумачить економічні поняття, формулювання законів, нормативних документів,

		може самостійно опрацювати матеріал, виконує прості творчі завдання; має сформовані типові навички
Високий (творчий професійний)	10	Студент володіє глибокими і міцними знаннями та використовує їх у нестандартних умовах, ситуаціях; може визначати тенденції та суперечності процесів; робить аргументовані висновки, практично оцінює окремі нові факти, явища, процеси, самостійно визначає мету власної діяльності; розв'язує творчі завдання, може сприймати іншу позицію як альтернативну, знає суміжні дисципліни, використовує знання, аналізуючи економічні явища
	11	Студент володіє узагальненими знаннями з предмета, аргументовано використовує їх у нестандартних ситуаціях, уміє знаходити джерела інформації та аналізувати їх, ставити і розв'язувати проблеми, застосовувати вивчений матеріал для власних аргументованих суджень у практичній діяльності (диспути, дискусії, круглі столи), спроможний за допомогою викладача підготувати виступ на студентську наукову конференцію, самостійно вивчити матеріал, визначити програму своєї пізнавальної діяльності, знаходити інформацію в газетах, журналах, публікаціях, Інтернеті, мультимедійних програмах тощо, оцінювати економічні явища в суспільстві, виявляє свою життєву позицію
	12	Студент має системні, дієві знання, виявляє неординарні творчі здібності у навчальній діяльності, використовує широкий арсенал засобів доказів своєї думки, розв'язує складні проблемні завдання, схильний до системно-наукового аналізу та прогнозу явищ; уміє ставити і розв'язувати проблеми, самостійно здобувати і використовувати інформацію, виявляє власне ставлення до неї, виконує науково-дослідну роботу, логічно та творчо викладає матеріал в усній та письмовій формі; розвиває свої здібності й нахили; використовує Інтернет, моделює економічні ситуації в нестандартних умовах

6. РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА

- Базова І. Костриця М., Обозний В.В. Шкільна краєзнавчо – туристична робота: Навч. посібник, -К.: Вища школа 1995.-223 с.: іл..
- Костриця М.Ю., Дубовис М.С. Туристський похід вихідного дня.— К.: Здоров'я, 1989.
- Крачило М. П. Краєзнавство і туризм. – К.: Вища школа, 1994. – 191 с.
- Панкова Є.В. Туристичне краєзнавство: Навч. посіб. – К., 2003.
- Петранівський В.Л., Рутинський М.Й. Туристичне краєзнавство: Навч. Посібник. / За ред. проф. Ф.Д. Заставного. – 2-ге вид., випрл. – К.: знання, 2008. – 575 с.
- Поп С.С. Природні ресурси Закарпаття. Навч. посібник з грифом МОН України. Ужгород: Вид.»Карпати», 209.-340 с., іл. Допоміжна
- Бейдик О. О. Рекреаційно-туристичні ресурси України. К., 2002.
- Болгов В. Закарпаття. Хто є хто. „Поліграф книга”, м. Київ, 2004 р.

9. Глюдзик Г.Б. Географія рідного краю. Ужгород: вид. центр ЗППО, 2006 р. -70 с., іл.
10. Демідієнко О.Я., Іонова О.М., Кузнецова В.І. Основи краєзнавства. – К., 2001.
11. Державна національна програма “Освіта” (Україна ХХІ століття). Постанова Кабінету Міністрів України від 03.11.1993 № 896;
12. Дідух Я. П., Єрмоленко В. М., Крижанівський О. Т. та ін. Екологічна стежка (методика, організація, характеристика модельної стежки «Лісники». – К.: Фітосоціоцентр, 2000. – 88 с.
13. Жадан В.І, Мічурін Б.В, Федченко Ю.І. Як вивчати свій край. – К: Радянська школа, 1981.
14. Журило А.М. Матеріали до занять гуртка “Пішохідний туризм”. – Черкаська районна станція юних техніків. 2008.
15. Закон України “Про туризм” від 15.09.1995 р. №325/95 ВР
16. Зачаровані Карпати. Заповідники та національні природні парки Закарпаття. Кол. авторів (під ред. Гамора Ф.Д.). Ужгород: Карпати 2008.-320 с. іл.
17. Кривопустов С.М, Скриль І.А. Методичні поради організатора змагань юних туристів – краєзнавців з екологічного та географічного краєзнавства. – Харків: облСЮТур, 2003;
18. Національна програма “Діти України”. Указ Президента України від 18.01.1996 № 63/96;
19. Орієнтовні навчальні програми туристсько-краєзнавчих об’єднань учнівської молоді (За 368 с.)–заг. ред. Штангея Ю.В., - К., ІЗМН, 1996.
20. Павлик В.Й. Покличте нас у турпохід.— К.: Здоров'я, 1991.
21. Пересадько В.А, Борисенко Л.Я. Шкільний словник-довідник з картографії й топографії. – Харків: Видав. гр. “Основа”, 2004. – (Бібліотека журналу “Географія”).
22. Положення про рух учнівської молоді за збереження і примноження традицій, звичаїв, обрядів народу “Моя земля – земля моїх батьків”. – Інф. збірник МНО УРСР.– 1991.– № 4.
23. Положення про Всеукраїнську туристсько-краєзнавчу експедицію “Краса і біль України”. – Інф. збірник МНО УРСР.– 1993.– № 14.
24. Правила проведення туристських подорожей з учнівською і студентською молоддю України. Наказ Міносвіти України № 96 від 06.04.1999 р.
25. Програма для туристсько-краєзнавчих гуртків позашкільних закладів (кол. укладачів; за ред. Омельченка. Д.Г., – К., ІЗМН, 1996. 124 с.).
26. Програма курсу "Основи туризму і краєзнавства" // Краєзнавство. Географія. Туризм. - 2002. - № 35. – С. 10-13.
27. Рекомендації щодо складання звіту про туристсько-краєзнавчу подорож з активними способами пересування для груп учнівської молоді.
28. Редіна В. Краєзнавча пошукова діяльність учнів у позашкільному закладі. – Географія та основи економіки в школі. – 2000. – № 1. – С. 34-35.
29. М. Й. Рутинський. Замковий туризм в Україні, стор. 56—100.
30. Указ Президента України “Про заходи щодо підтримки краєзнавчого руху в Україні” від 23 січня 2003 року № 35/2001. – Урядовий кур’єр. – 2001.–31 січня
31. Шандор Ф.Ф., Ньорба В. Подорож Закарпатським краєм. Львів: ПП.»Жолір ПРО Сервіс». 2007.-95 с

Інформаційні ресурси

Мандруємо Україною www.ukrmandry.com.ua

Наш край www.nashkray.kiev.ua

<http://www.tyusm.com>

<http://www.karpaty.lviv.ua>

<http://www.tourism.dn.ua>

<http://www/forestpark.com.ua>